

dalom története», hanem ez legyen: A magyar irodalom története a Nyugat szemszögéből, különös tekintettel a Nyugat íróira.

A lengyel exporttal szemben egy aggodalmunk is van. Ha a Nyugat irodalomtörténetírója oly lázas fáradozással munkálkodik társai halhatatlanságán: vajjon róla ki fog gondoskodni? Önmagát természetesen nem veheti be az irodalomtörténetbe s ha ő nincs benne, akkor hogy úgy mondjam: *nem számít*. Ha pedig ő nem számít, akkor az se számít, amit másokról mond. A Nyugat íróinak tehát létérdeke, hogy kritikuskuk is halhatatlan legyen.

Mi itt a tennivaló? Nem lenne-e helyes, ha a Nyugat költői irodalomtörténetírójukat viszonzásképpen ódákkal halhatatlansítanák? Vagy tankölteményt írnának róla ilyenfajta bevezetéssel: Kritikus, hazudj, de rajt ne kapjanak...?

Természetes, hogy ez ódákat, tankölteményeket, valamint a Nyugat-i írók egyéb műveit is le kellene fordítani lengyel nyelvre. Nincs kizárva, hogy a fordítás által annyit nyernének ott, amennyit az eredetiben vesztenek itt. Sőt lehet — adná az Isten —, hogy végül az írók a nagy sikerek hatása alatt el is lengyelesednek s mint Szomorczyk, Gellértszyk, Kóborkieviczek és Füsticzkyek foglalnak majd helyet a lengyel pantheonban.

Mindez lehet, de azért nem szabad vérmes reményeket táplálnunk ez irányban, mert megtörténhetik, hogy a lengyelek az írók elolvasása után ijedtökben hirtelen visszafordítják őket magyarra, csakhogy szabadulhassanak tőlük.

Tragikus nemzet vagyunk s e legrosszabb esetre is számítanunk kell. Ezért a lengyel akció feletti öröm még korai s egyelőre olvasóinkat elhamarkodott örömujjongás helyett nyugodt várakozásra intjük e sorsdöntő órákban.

Homo.

Háborús novellák. «Pusztán hősi emlékekből, síremlékekből, portrékből nem táplálkozhat a magyar művészet», — mondotta kultuszminiszterünk a Szinyeyi-Társaság emléklakomáján. Való igaz. De nemcsak a képzőművészet: az irodalmi művészet sem táplálkozhat belőle a végtelenségig s ezért jó lenne, ha a fenti szavakat novelláiróink is megszívlelnék.

Minden háború, mint a legerősebb

élmények egyike, kitenyészti a háborús irodalmat. Hát még a világháború! Ez tömérdek embernek volt élménye s a legtöbben azt hiszik, hogy az íráshoz az élmény elég is. Innen van, hogy a hadviseltek jelentékeny részéből novella alakjában kíváncsoznak ki a háború élményei, pedig tudnivaló, hogy nem a téma teszi az író, hanem az író a témát.

Az olvasók egy ideig bizonyára élénk érdeklődéssel kísérték az írók részben átél, részben elképzelt hőstetteit, kalandjait és tapasztalatait, végül azonban mégis csak ráuntak az örök-egy témára s ma már elég, hogy valamelyik szépirodalmi termékben lóporszagot érezzen az olvasó: riadtan löki félre az írást. Hagyjuk — úgymond — «békében» a háborút; nem volt-e elég négy évig átélni s tíz évig olvasni róla?

Az olvasónak általánosságban igaza is lenne, ha a kivételeket: az igazán művészi leírásokat is figyelemre méltatná. A témától való idegenkedése miatt ezt nem teszi. S idegenkedésében van valami, ami bennünket nem esztétikai, hanem nemzeti szempontból érdekel. *Azt jelenti, hogy előre nézzünk s ne mindig visszafelé!* Ha gyógyulni, erősödni s annak idején diadalmas küzdelemre felkészülni komoly az akaratunk, akkor ennek nem a veszteségekre és fájdalomra való folytonos emlékezés az útja, hanem a remény.

Ha új szerelemre indulunk, nem a régi családott szerelmünket forgatjuk az eszünkben. Novellistáink egy része azonban valóságos kéjjel részletezi az elmúlt háború retteneteit s szinte azt mondhatnók, hogy a világháború az utána felburjázott háborús irodalomban érte el borzalmi csúcspontját. Valóban: a háborús novella az olvasóra nézve valósággal «büntető-novella» lett.

Kérjük tehát «hadvész-ülte képű» novellistáinkat, szelidítsék megmarcona tollaikat s mártásak vér helyett a jó öreg antracénbe. Ha már elhulltanak legjobbaink a hosszú harc alatt, nem okvetlen szükséges, hogy a háborús novellák mint gépfegyverek szedjék le olvasóink legjobbait. Nézzünk a novellatémákban is új erőforrások után, melyekből pusztulás helyett élet és remény sarjad s melyek el tudják velünk hitetni, hogy akármilyen szerény mértékben, de mégis csak van jelenünk és ami a fő, van jövőnk is. Mindenestre szebb jövőnk, mint a háborús novelláknak.

Sová.